

Пам'ятники Т. Г. Шевченку у Львові

Тарас Григорович Шевченко (9 березня 1814 — 10 березня 1861) — видатний український поет і прозаїк, художник. Народився у с. Моринці (тепер Звенигородський район Черкаської області).

✓ Пам'ятник Т. Г. Шевченку на Проспекті Свободи

Пам'ятник Т. Шевченку у Львові на проспекті Свободи

Пам'ятник Тарасу Шевченку розташований в самому центрі міста, на головній вулиці Львова — Проспекті Свободи.

Висота фігури Т. Шевченка – 4,5 метри. З правої сторони від постаті поета розташована “Хвиля національного відродження” – дванадцятиметрова бронзова плита з фігурними рельєфами.

Пам'ятник Тарасу Шевченку був зведений за проектом молодих львівських скульпторів братів Володимира та Андрія Сухорських (Основні твори Андрія Андрійовича Сухорського у Львові, крім пам'ятника Т. Шевченку: “Устим Кармелюк” (1987); п-к Юрію Змієборцю (1997); меморіальна дошка І. Білозіру, м. Львів (2000)).

Відкриття пам'ятника відбулось 24 серпня 1992 року на річницю Незалежності України.

Остаточні роботи над пам'ятником завершені у 1996 році, коли через чотири роки у той самий день був відкритий ще один елемент пам'ятника – “Хвиля національного відродження”, який із самим пам'ятником об'єднані в один архітектурний ансамбль.

«Хвиля національного відродження» – це двостороння рельєфна пластична стела. Передня сторона висвітлює образ України, що його побачено через призму творчості Тараса Шевченка. Композицію цієї сторони вінчає Оранта.

Друга сторона Хвилі відображає Україну в пошевченківську епоху. На фоні великого хреста, що несе Україна, зображення дитини символізує появу нової держави, що постає перед світом, дивлячись у майбутнє. Нижня сторона відображає Голодомор та інші лихоліття, що перекотилися через Україну, поневолення народу, з якого висмоктують його багатство, інтелект чорні, злі й безликі сили, що по-хижацьки розривають Україну. У верхній половині цієї сторони портретні зображення політичних, культурних і духовних діячів, які боролися за незалежну українську державу. Завершує цю сторону Хвилі велике всевидяче око Всесвіту.

“Ми не рвачі. Нам просто не заплатили жодної копійки” - Володимир Сухорський, скульптор - "Львівська газета", 26 квітня 2005 р.

Скромна майстерня братів Сухорських неподалік Винниківського ринку не наштовхує на думку, що її господарі – люди, котрі свого часу спромоглися “вициганити” грубі гроші в української діаспори. Нині вони практично не мають серйозних замовлень. Остання робота, яку можуть споглядати львів'яни, – пам'ятник загиблим міліціонерам навпроти обласного управління міліції.

– Пане Володимире, якщо можна – коротко: з чого все починалося? Які у вас були стосунки з міською владою на початках?

– Оголосили конкурс на проект пам'ятника. Він проходив за три етапи, виграв я із братом. Відтак місто замовило пам'ятник, однак зробило це через Львівську кераміко-скульптурну фабрику, оскільки бюджетна організація не могла напряму укласти угоди з фізичними особами.

– Як розвивалися події далі?

– Стояло питання, де працювати над скульптурною композицією, адже така робота потребувала великих площ. Тодішній головний художник міста пан Шокур для виконання скульптури в натуральну величину запропонував одне з приміщень трамвайно-тролейбусного управління на вулиці Держинського (тепер вул. Вітовського). Але на якомусь етапі (це було ще за Шпіцера) з'явився громадянин Канади Василь Іваницький, який пообіцяв організувати збір коштів у Канаді. Згодом він висловив ще одну пропозицію: провести роботи в Аргентині. Це було цілком прийнятно, оскільки тамтешній клімат дозволяв практично цілий рік працювати просто неба. Таким чином ми й працювали три роки, поки повністю не завершили роботи. Сама скульптура Шевченка постала 1992 року, а “Хвилю” ми завершили через два роки, після чого доправили в Київ та відлили в бронзі на об'єднанні “Художник”.

– До речі, про бронзу. Йшлося про те, начебто вона неякісна...

– Про це нещодавно заявляв Юрій Шухевич. Але в мене щодо цього два запитання. Хіба пан Шухевич розуміється на якості бронзи? І чи всім відомо, що брати Сухорські не мали жодного стосунку до бронзи на пам'ятник Шевченкові? Роботи, як уже зазначав, виконували кияни, а матеріал закуповувало місто.

– Повернімося до Аргентини. За чиї гроші ви працювали?

– Наше перебування там оплачувала діаспора. Міська рада, своєю чергою, профінансувала квиток в один бік. Цікавий момент: хоча не були працівниками мерії, Василь Шпіцер підписав щодо нас розпорядження, на підставі якого ми вирушили в службове відрядження.

– Стверджують, що діаспора оплачувала не лише ваше перебування в Аргентині, а й авторський гонорар.

– Нічого такого не було. Може, сьогодні комусь і вигідно представити нас як рвачів, однак запевняю: ми не отримали жодної копійки гонорару. Якщо хтось має інші міркування – нехай подасть документи, які засвідчували б виплату нам гонорару.

Завершуючи роботу над “Хвилею”, звернулися до Василя Куйбіди по винагороду. Тричі зверталися, і мер обіцяв позитивно вирішити це питання. З аналогічною вимогою апелювали й після завершення робіт, але тоді Куйбіда вже взагалі мовчав. Зрештою, у квітні 1997 року ми подали до суду, який наступного року успішно виграли. Але через деякий час за вигаданими нововиявленими обставинами все почалося спочатку.

– Сьогодні Куйбіди у Львові вже немає. Натомість ситуацію не вирішено...

– Ми хотіли зустрітися з мером, однак на три свої листи не отримали з Ратуші жодної відповіді. Взагалі створилося враження, що його неправильно інформують.

– А ви готові до якогось компромісу? Скажімо, на відтермінування виплати за судовим рішенням?

– Якщо це оформлять юридично, то, в принципі, про таке можна говорити. Ми готові розмовляти та порозумітися, аби знайшовся той, хто вислухав би нас. З іншого боку, після всього не залишилося довіри до міської влади.

До речі, місто пропонувало нам мирову угоду ще у травні 2003 року. Як зазначали в пропозиції, “виконавчий комітет протягом 15 днів із моменту внесення клопотання до суду про відкладення розгляду справи з метою укладення мирової угоди подасть вам пропозиції щодо об’єктів нежитлового фонду комунальної власності Львівської міської ради, які можуть бути надані вам в оренду з правом викупу”. Виникає логічне запитання: якщо місто вважає себе стовідсотково правим, то чому ініціює підписання мирової угоди? А 1997 року місто фактично визнало, що повинно заплатити нам, але не погоджувалося із сумою.

– Тобто ви відмовилися від мирової?

– Відмовилися, бо вважали, що це лише ще одна спроба затягнути вирішення питання.

– А стосовно суми гонорару? Звідки виникла цифра в майже сімсот тисяч гривень?

– Художня рада Львівської експериментальної кераміко-скульптурної фабрики 20 серпня 1997 року засвідчила результати своєї експертизи, які 12 травня наступного року підтвердила Художньо-експертна рада монументальної скульптури Міністерства культури. Спочатку цифри були помірними, бо до того, що маємо сьогодні, додалися ще фактори інфляції, індексації, судових витрат.

Розмовляв Роман Онишкевич

✓ Пам’ятник Т. Г. Шевченку на вул. Личаківській, 171

Перший пам’ятник Т. Г. Шевченку у Львові (вул. Личаківська, 171)

Вважають, що перший пам’ятник Тарасові Шевченку у Львові було встановлено на подвір’ї середньої загальноосвітньої школи № 63. Насправді ще у 1950-х пам’ятники Т. Шевченку та А. Пушкіну (зараз не існують) встановили на терасі парку культури і відпочинку ім. Б. Хмельницького.

Автори скульптури Т. Шевченка на вул. Личаківській, 171 — Яків Чайка та Еммануїл Мисько.

Про дозвіл на встановлення пам'ятника клопотали і батьки, і вчителі школи. Навесні 1960 року розпочалися роботи зі встановлення погруддя. Робітник Львівської кераміко-скульптурної фабрики Петро Максим встановлював пам'ятник майже тиждень. Це був подарунок вдячного батька (у школі навчалися три його доньки — Віра, Надія, Любов).

Пам'ятник Кобзареві постав на шкільному дворі на початку березня 1960-го року.

Біля погруддя ріс невеликий садок — « український куток»: учителі та учні там садили квіти.

В 1965 році погруддя перенесли на теперішнє місце — на «лицьову» частину школи.

В 1970 році учасники краєзнавчої експедиції під керівництвом учителя української мови і літератури Ольги Павлівни Гончар побували у Каневі. Там на могилі Шевченка вони взяли гілочку з Тарасової верби і бережно привезли до Львова. Гілку спочатку посадили у родючий ґрунт на городі Ольги Павлівни, а після того, як вона вкоренилася, її урочисто висадили біля погруддя Кобзаря. Право посадити Тарасову вербу виборола тодішня восьмикласниця Стефанія Татусько (нині — вчитель української мови та літератури Стефанія Ярославівна Тарапацька).

У 1972 році під час Шевченківських днів учні прийшли до школи у вишиванках. За це їм оголосили догану і виключили з комсомолу. Потім хтось з партійців захотів знести пам'ятник Тарасові Шевченку. Проте, треба віддати належне педагогічному та батьківському колективам СЗШ № 63, які титанічними зусиллями врятували погруддя від неминучої ліквідації.

✓ Пам'ятник Т. Г. Шевченку у Винниках

Пам'ятник Т. Шевченку у Винниках

У невеликому сквері у Винниках (біля тютюнової фабрики) стоїть пам'ятник Тарасові Шевченку (вул. Шевченка, 11). Його урочисте відкриття відбулося 28 вересня 1913 року.

Ідею спорудження цього пам'ятника проголосив Володимир Левицький на зборах Національно-демократичної організації в 1911 р., а землю, на якій його було встановлено, подарувала ініціаторам місцева читальня товариства «Просвіта».

Монумент замовили у архітектора О.Лушпинського та скульптора А.Яворського.

У день відкриття до Винників з'їхалося чимало гостей зі Львова та сусідніх сіл. На урочистість приїхали депутат Євген Олесницький та письменник Богдан Лепкий.

У листопаді 1918 р. пам'ятник був знищений польськими військами. Молотком розбили ніс і вуха на фігурі Тараса Шевченка, а в квітні 1919 р. понівечили все обличчя.

В 1921 р. зародилася ідея відновлення монумента. Ініціативний комітет зібрав потрібні кошти, і скульптор Андрій Коверко реставрував пам'ятник. Його відновили й 29 березня 1924 р. урочисто відкрили.